

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСА

*Айылгабыт барахсан,
Аусат эрэ дөдө эңгириткен,
Күөс сайын бийанттар!*

Спорт

ХАПСАҢАЙ ЫҢЫАҒА

Ааспыт бээтинсэҕэ хапсаҕайдаһан тустуу улуустааҕы федерацията (салайааччы И. И. Оконешиков) тустуу ветераннарын, спонсордары муньан ыһыах ыһтта.

Урут маньык ыһыах 2004 с. тэрээһиннээхтик ыһтыллан турар. Түмсүү Имигиттэ күөлүн үрдүгэр тупсардык оҥһуллубут түһүлгэ буолла.

Кэллэнни сылларга хапсаҕай федерацията ситиһилээхтик үлэтир. Республика бастырыһын Таатта ыһтыллыбыт федерация кубогун быйыл иккис төгүлүн ыһыбыт. Бүлүүгэ ыһтыллыбыт спорт национналай көрүнтүрүгэр "Манчаары ооньууларыгар" хамаанданан иккис буолууга хапсаҕайдыттар киллэрбит кылааттара улахан. Уон көрүнтэ күрөхтөһүн ыһтыллыбыттан хапсаҕайдыттар эрэ хамаанданан бастаах миэстэ табыстылар. Иван Дружников, Николай Семенов, Александр Иванов, Юрий Старостин, Никита Никитин, Петр Ефимов үчүтэйдик туһунулар.

Ыһыах аһыллытыгар ССРС спордун маастара уонна уолаттарга чемпиона Семен Семенович Морфун аал уоту уматан алгыс тылы эттэ, тойук туюйда. Салгыы улуус баһылыга Семен Илларионович Яковлев, республикатааҕы хапсаҕай федерациятын салайааччыта Григорий Сидорович Попов, улуустааҕы хапсаҕай федерациятын председатели Иван Иванович Оконешиков, ЧГФКСИ ректора И. И. Готовцев ыһаарынан, ситиһилэринэн ээрдэлээттир, иһонюгэ өссө үрдүк кэрбиһлэри баардылар. Кэлэр 19-с "Манчаары ооньууларыгар" хапсаҕайга аан дойду ааттаахтарын ыһтыран хапсаҕайдаһалларыгар баҕа санааны эттир.

И. И. Оконешиков спартакиадага тустубут хамаанда хапсаҕайдыттарыгар, ветеран хапсаҕайдыттарыга В. А. Шадрянтга, М. Р. Сысолтэнтга, Е.

С. Макаровка, Н. Д. Пермяковка уонна спонсордарга наараадалары туттартаа.

Үөрүүлөх чаас кэнниттэн И. И. Бушков, Г. Г. Макаров, В. В. Кузьмин ырыа бэлэхтэттир. Таатта тустууга федерацията ыалдьыт баһылынан сырытта, Чурапчы тустууга федерациятын салайааччыта И. И. Оконешиковка сэмэй бэлэх туттарда.

Түһүлгэлээн олорон аһааһынга кымыс иһилиннэ, үтэһэлээх эт сэннэ. Бу кэннэ хапсаҕайдаһан тустууга 70 кг, 70 кг үөһэ абсолютнай чемпионатыгылына. Онно хапсаҕай катыламат албаастара, кыраһабай бырахсылар буолулаахтар. 70 кг дээрэ Ануфрий Арижаков, 70 кг үөһэ сэрэйлиһитин курдук "Манчаары ооньууларыгар" иккис миэстэлээт Юрий Старостин эрэлээхтик бастаатылар.

Бу ыһыах Манчаары 19-с ооньууларыгар туһаайылына, онно үрдүк ситиһилэри, бастык көрдөрүүлэри баарыабыт!

Платон КОРКИН.

Командировка

"ТЫЛ КЫҤАТА" ЭДЭР СУРУЙААЧЧЫЛАР СЕМИНАРДАРА

От ыйын 10-12 күннэригэр Уус-Улдан Суоттутугар классик суруйааччыбыт, кыраайы үөрэтээччи Дмитрий Кононович Сивцев - Суорун Омоллоон айан-тутан хаалларбыт "Добродоһуу" музейыгар эдэр суруйааччылар семинарыгар сылдьан кэллбит.

Ус күн устата республикабыт юзэн туттар дьонноро, поэттар Наталья Харлампьева, Иван Мигалкин, суруйааччылар Николай Лутонов, Сэмэн Тузат, Урсун, Куорсунаах, литературнай критик Николай Калитин, литературнай редактор Валерий Луковцев ода. маастар-кылаастары ыһтылар, сүбэ-ама бэрддир, сана холонор эрэр дьонго айар дьовур кистэлэтин кэпсэттир, санаа атаастаһылар, айымньыларын ырыттылар.

Билинни саха литературатын хаамыһын, кыайыларын, хайыскаларын, сурун итэҕэстэрин кэпсэттибит. Бу семинартан үгүһү билиһит-көрдүбүт, сана саҕахтаах эр аһыһыбыт. Онно олус туһалаах семинар буолан

ааста. Ситиһин бу туһанан аһыһы "Харды" хаһыат нүмэригэр ааһыт!

Аграфена КУЗЬМИНА.

СИАҕАҕА

ВИТИМ. СР Президентэ Вячеслав Штыров от ыйын 8 күнүгэр Ленскэй оройуонун Витим бөһүөлүгэр тутуллуохтаах агропромышленнай комплексы олоххо киллэриг хаамыһыгар аналлаах муньаа ыһтта. Бүтүгү турутуһун манна территория схемата, нэһилиһинэ олорор эһаатын былаана уһуна бырайыак технико-экономическай төрүөтэ оҥһулуннулар. Тьа хаһаайыстыбатын аһааһын тутуллуон ситтөөх сир участвастара быһаарыллыбыттар. Билигин инженернэй уонна транспортнай инфраструктура схемата оҥһулла сылдьар. Иннэ пьан, былаан туолуута 80% тэҕнэһэр.

ДЬОКУУСКАЙ. СР Вице-президентэ Евгения Михайлова от ыйын 8 күнүгэр, Дьинэ кэргэн, таптал уонна бэрэвирээх буолуу күнүгэр, Бил буолуу дыбарыаһыгар республика түөрт бастык ыалыгар "За любовь и верность" мэтээли туттарда. Ол курдук, "Таптал уонна бэрэвирээх буолуу иһин" мэтээлинэн 58 сыл биһирэ олорбут Уус-Алдантан Зоя Захаровна уонна Алексей Петрович Винокуровтар, 61 сыл биһирэ олорбут Дьоккуускайтан Варвара Иннокентьевна уонна Михаил Николаевич Ивановтар, кыһыл көмүс сыбаайбаларын бэлэҕэбит Аммантан Меланья Прокопьевна уонна Егор Егорович Захаровтар, Хаҥалас-тан 55 сыл биһирэ олорбут Татьяна Петровна уонна Егор Егорович Кириллович бэлэҕинилэр.

ДЬОКУУСКАЙ. От ыйын 9 күнүгэр СР Правительствотун председатели Егор Борисов Мэҥэ-Хаҥалас оройуонугар сылдьар. Премьер баһылыктаах официальной делегация Павловскай бөһүөлүгэр, "Манчаары" ТХПК тутула турар үүт заводугар сылдьар. Нөөрүктээйи бөһүөлүгэр "Дирин" ТХПК, "Юность" сайынты оҥорууларыгар ыалдыһтыһа, хортуколуу, хапсыста бааһыналарын көрүөт. Бу күн Майгара "Манчаары" ТХПК турутуһун кытта бэлэҕин иһиттэн Илин эгэр улуустарын нэһиликтэрин баһылыктара уонна тьа хаһаайыстыбатын специалистара кыттылаах тьа хаһаайыстыбатын сайтар кэҕиктэһэр аһааһын муньаа буолуоҕа.

ДЬОКУУСКАЙ. Президент уонна Правительство дьаһалтатын баһылыга Айсен Николаев от ыйын 8 күнүгэр наркоманиһы сэрэтин Коенциятын барылан оҥорууга аһааһын муньаа ыһтта. Аһырдых ыйын 10 күнүгэр дээрэ Коенция барыла бэлэм буолуохтаах. Огтон балаһын ыйын 1 күнүгэр дээрэ республика баһылыга Вячеслав Штыров көрүүтүгэр кэрбэхтээх. Коенция барылан бэлэҕт дьаһалларыгар уонна телекоммуникация департамент республика СМИ-лэрин уонна тустаах министрстволары, ведомстволары кытта оҥорор.

ХАБАРОВСКАЙ. Дальнай Восток уонна Забайкалье регионнар иһин ардыларыаһа ассоциация сана баһылыгынан СР Президентэ Вячеслав Штыров буолла. Бу иһонно ассоциацияны хара төрүһүнэрттэн ыла быйыл ыам ыйыгар ДВФУОРФ Президентин боломуочуулаах бэрэстэбинэтин аһааһыт Виктор Ишаев салайыт. В. Штыров, экспертэр бэлэҕинилэринэн, баай уопута учуоттанан уонна Саха сирин атын ыаллы регионнары кытта ситиһинир сылтан талылына. Электроннай СМИ-лэр матырыаалларынан.

АММА. От ыйын 4 күнүгэр АЯМ тимир суол тайга быһыгар баар 482-с километрыгар тепловоз бастаах гудог историческай түтэни кэрбэлээтэ - Амма кырыс сиригэр тимир суол бастаах пассажирдара кэллэр. Станция тимир суол Томмот-Куордам учаастаһын үс тымыт биһирэ баар. Онно, Дьоккуускайга дээрэ 360 км хаалла. Бастаах пассажирдар ортолоругар Беркаит - Томмот - Аллараа Бастаах тимир суол уонна "Халыма", "Бүлүү", "Лена" федеральнай маһылына суолларыт дьылларыгар быһааччы сыһыаннаах республика Президентэ Вячеслав Штыров, РФ региональный сайдыыта министр Виктор Басаргин ода. бааллар. Дьонун суолталаах пассажирдар манна РФ региональный сайдыыта министр Виктор Басаргин салалталаах "Саха Республикатын социальнай-экономическай сайдыытын аһахтыр транспорт кыһалларыт туһунан" сүбө муньаахха кыттыһыны ыһаары кэллэр.

Муньаах кыттыһылаахтара транспорт инфраструктуратын сайыннарыла суһал дьаһаллары ылар наадатын туһунан түмүкэ кэллэр. ДЬОКУУСКАЙ. СР Вице-президентэ Евгения Михайлова от ыйын 7 күнүгэр Дьоккуускайга Корейтан Азия-Тихэй акыһан түмсүүтүн (АТЭС) үөрэх аһахтыр биһирэ үлэлэһитин чэрчитинэн кэлбит профессордары уонна студенттары кытта көрүстэ. Биһирэ үлэлэһити туһунан туһалаах кэпсэтиһэр табыстылар.

"Манчаары ооньчуулары"

НАУКА КӨМӨТҮНЭН ТУҢАНЫАХХА

Спорка саха национальнай көрүҥнэригэр XVIII-с "Манчаары ооньчуулары" кэмигэр Бүлүү куоратын Н. Г. Чернышевскай аатынан педагогическай колледжка "Россияда спорт национальнай көрүҥнэрин историческай-культурнай уонна спортивнай-прикладной сайдыылара: регионнар уопуттара" дээн научнай-практическай конференция ытыллына. Конференция чэрчитинэн Максим Аммосов аатынан физическай культура уонна спорт институтун спорт национальнай көрүҥнэригэр кафедратын сабыдассайа, билиилээх учуонай Валерий Пантелеymoнович Кочнев педагогическай, тренерскай үлэтэ 55 сыла тусуутугар аналлаах быыстапка ытыллына.

Конференцияда Саха Республикатын физическай культуура уонна спорка Государственный комитетын председатели М. Д. Гуляев, Саха нуруотун спорт национальнай көрүҥнэригэр "Сахаада-спорт" ассоциациятын президеһа А. Н. Ким-Кимэн, Чурапчытаагы физическай

культура уонна спорт институтун ректора И. И. Готовцев, Баһылай Манчаары аатынан республикатаагы кин-ин директора И. Ю. Григорьев уонна Волгоградтан, Калугаттан, Белоруссиятан бочуоттаах ылдыгыттар сырыттылар.

Манна Россияда спорт национальнай көрүҥнэрин сайыннарыы бопуруостара көрүлүннүлэр. Кэники сыаларга билии республикабытыгар спорт национальнай көрүҥнэрэ тэтимнээхтик сайдаллар. 2008 сыл түмүгүнэн дьарыктанааччы ахсаана 38 бырыһыанынан үрдүктө. Сыл айы араас таһымыаах күрөхтөннөр ытыллылар, сана ааттар, геройдар үөскүүлөр.

Ычат ортотугар спорт национальнай көрүҥнэригэр интэриэс үрдүүр. Саха национальнай бырааһынньыгар ыһааха, "Дьыһын ооньчууларыгар" олонхо дойдугун бухатыырдар, быһыйдар күөн көрсөллөр. Мас тардыһыта, национальнай ыстанылар — кыһы, ыстага, куобах Бүтүн Россия таһымыгар табыстылар.

Конференция илгилэри бэлэтээн туран спорт национальнай көрүҥнэрин сайыннарыыга, наука ситиһиннэрин туһаныыга рекомендацыйалары оҥордо.

"СО" корп.

ПРЕСС - КОНФЕРЕНЦИЯҔА

Саха нуруотун спорт национальнай көрүҥнэригэр "Сахаада-спорт" ассоциациятын президеһа Александр Николаевич Ким-Кимэн уонна Пекиннээҕи XXIX-с олимпийскай ооньчуулар үрүн көмүс призера Баир Баденов "Манчаары ооньчуулары" сырдатка кэлбит журналистарга анаан пресс-конференцияны ытыттылар.

А. Н. Ким-Кимэн журналистарга буола турар спартаканаданы сырдаттыларын иһин махтана. Кини оһуһун ытытыга иккис миэстэни ылбыт, 70 м рекорду тутсарбытын (эрдэ тренерэ Владимир Алексеев олохтообута) үөрүүтүн кэпсэтэ.

Баир Баденов бэйэтин туһунан билиһиннэрдэ. Хайдах оһуһун дьарыктаммытын, бастакы ситиһиннэрин, олимпиадага кыттыгын, иккис былааннарын кэпсэтэ. Аан бастаан илюмпигэр оһу 1986 сыллаахха ылбыт. 1990 сыллаахха спорт маастарыгар кандидат нуорматын толорбут, 1991 сыллаахха спорт маастара буолбут. Россия сүүмэрдэммит хамаандатыгар киирэн аан дойдучемпионатыгар 1993 сыллаахха Францияда ситиһиһээхтик кыттыбыт. Ити кэмтэн ыла сүүмэрдэммит хамаанда чилиһэ.

Олимпиада бэйэтин төрөөбүт дойдутунан Читинскай уобалас Зугалай дарибанаһынан кини туттарын эттэ. Уобаласка 50 спорт маастара, 100-чэка кандидат, 2 үтүөлээх тренер баар. Оһуһун ытытыга Бурятия аан дойдуга баир саамай күүстээхтээн биллэр. Оһуһун ытыты — буряттар национальнай көрүҥнэрэ. Бу көрүҥү сайыннарыыга улахан болгомто ууруллар. Элбэх стадионнар, ортоспортивнай оскуола бааллар.

— Пекиннээҕи ытытылыыт олимпиадага оһуһун ытытыга күрөхтөннөрү сүрдээх хатыһыһаахтык барда. Үрдүк тыһаһыһаах күрөхтөннөрү сүдү физическай, моральнай күүрүүнү көрүстүбүт. Олимпиада призера буолбутун дойдубар кэлиһэр эрэ итэҕийдим. Кэлэр олимпиадага лидердэринэн Соҕуруу Корея, Кытай, Мексика, АХШ уонна олимпиада хаһаайыһына англичаннар буолуохтара. Кэниһэр истэригэр, биллэн турар, билиһи эмтэ баар буолуохтут. Байам өссө иккис олимпийскай циклга күрөхтөннөр былааннаахтык, — дээн кэпсир Баир Баденов.

Пресс-конференцияда мустубуттар элбэх бопуруоһу биэрэһэр, тустаах эппиэтэри ытыттылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

МАГАЗИН

Скутер

СКУТЕР

НАДЕЖНОЕ СРЕДСТВО ВО ВРЕМЯ КРИЗИСА

ПРЕДЛАГАЕМ ЖИТЕЛЯМ УЛУСОВ

выгодные условия сотрудничества по реализации и обслуживанию СКУТЕРОВ

МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

- СКУТЕРА адаптированные под наши дороги и погодные условия
- Наличие всех запчастей
- Сервисные центры и представители в каждом улусе

Подробную информацию можно получить по телефону: 8(914) 273-35-13

Адрес: г. Якутск ул. Лермонтова 120/2

"АВТОЗАПЧАСТИ" РЕАЛИЗУЕТ:

1. Трактора МТЗ-82, прицепы тракторные 4 тн.
2. Погрузчики ПКУ-0,8, быстросъемные.
3. Запчасти КАМАЗ, МТЗ, ЗИЛ, ГАЗ-53, ДТ-75, Т-16, ВАЗ.
4. Сенокосилки скоростные, роторные, КПД-4, мотокосы.
5. Прессподборщики, грабли боковые, поперечные.
6. Двигатели КАМАЗ, МТЗ, Бычок, УАЗ, Волга.
7. Автошины, аккумуляторы всех видов.
8. Турбокомпрессоры, насосы НШ-100, 50, 32, 10.
9. Мотоциклы Планета, Минск, велосипеды, лодки резиновые.
10. Пилорамы, станки деревообрабатывающие, болгарки всех видов.
11. Бензопилы Урал, STIHL, Husqvarna, Makita, Partner, Poulan, запчасти, цепи.
12. Электроды, тросы, гвозди, сетка рабица.
13. Рукава гидравлические, бензовозные, водовозные.
14. Плита печная, задвижки, кирпич крас- ный.
15. Пакля, ДВП, фанера, дермантин, линолеум, войлок.
16. Седла кавалерийские, хомуты, узды, конная сбруя.
17. Радиаторы чугунные, алюминиевые, сантехника.
18. Холодильники, морозильные камеры, стиральные машины, СВЧ печи.
19. Металлочерепица, конек, профлист, стекло, стеклопакет.
20. Трубы всех размеров, угольники, швеллеры, арматура.
21. Сварочные аппараты, кабель, маски, держак.
22. Комбикорма, зерно для с/хоз животных.
23. Инструменты, наборы, ключи в большом ассортименте.
24. Краски эмаль, лаки, сайтекс, олифа, растворители.

У НАС САМЫЕ НИЗКИЕ ЦЕНЫ ПО РЕСПУБЛИКЕ!

РАБОТАЕМ С ПРЕДПРИЯТИЯМИ.

Более 5000 наименований запчастей.

Мы являемся официальными дилерами заводов изготовителей России, Белоруссии, Украины.

Наш адрес: п. Нижний Бестях, ул. Ленина, 23.

Контактный телефон:

Магазин запчастей: 8 (411-43) 47256,

Магазин стройматериалов: (411-43) 47210,

Бухгалтерия: (411-43) 47210,

Директор: (411-43) 47050, сот. 89141003748.

Хаартыскалтан сизттэрэн

ЭРГЭ ХААРТЫСКАЛАРЫ
КӨРӨ ОЛОРОН

Оскуолада үөрөнөр кэммитигэр 6-7-кэ сырыттаахпытна, кылааспыт салыааччыта, математика уруогар учууталыт Светлана Петровна Капитонова билигин хаартыскада түһэрэр идэлээх этэ. Сылалы биһир алыбогу толору сүүсчүк хаартыска бэрээдэктээхтик сыһыарыллан урууллубут. Итигэртэн абыһаады холобурдаан суруйдаахха манньык:

Алтыс кылааска күһүн хортусека хомуһууттар үлэтин сырдан, эбиэксэ хортусоптуй сир олорон түспүт хаартыскабыт баар. Билигин кэлэн көрдөхкө, "алдырхайдаах" таҥастаах-саптаах, сирэйдээх-харахтаах бары да тэн дьон эбиллэрт. Онтон бу — кылааска үөрэнэ олоробут, Таҥастаах похоттуу сылдыарбыт, пионер оборулар кыһыл халтыстаах турарбыт көстөр. Боччумнаах Сенья Окладников кинигэтин кыбыллыгыт, мин соргохтооу талах саабылаах турарбыт, күлүүк кыыс Максимка күлбүтүнэн түспүт. Ити барыта уруксу кэм аһан бүтүт ахтыллана.

Уопсайынан да Светлана Петровна хаартыскалары барыта туох эрэ ис хоһоонноохтор. Хайдах эрэ бу өр кэмтута, кэлэн туох буолуохтаагы көстөр курдук. Холобур, Сенья Окладников тустуута спорт маастарын нуороматын толорбута, наукаанан ситиһилээхтик дьарыстамыпта, үлэтинэн айаннаан иһэн саахалланыыта түбөһөн эдэр сааһыгар суорума суолламмыпта, күлүүк кыыс Максимка, Мария Николаевна Максимовна, улус таһымнаах тахсыбыт салыааччы буолбута, Ганн Дмитриев тустуута спорт маастары, орто салайар үлэрэ үлэллэрт. Учууталыт билигин оччолорго ураты хараҕынан көрөн таптыыра хаартыскалартан көстөр. Арааһа күннээҕи олохун биһиэхэ эрэ анаабыт быһыылаах.

Билигин хаартыскалары көрө олорон (манньык баарын эрдэ билбиппим буоллар) учууталым тыһынаагар анаан-минээн кэлэн кэпсэтэн-ипсэтэн барбатахпыттан хомойо саньыбын. Кини оччолорго: "Үөрөһүт өлөрбүттан туһалаах, уерохтөөх, идэлээх дьон тахсыахтара," — дьон сэрэйбит буоларай?

Бу эргэ хаартыскалар бэрт элбэҕи сөһөргөйдүлэр, сүрэгү өрүктүлэр. Кэпсэни булан ылан көрөн соһуйдубут. Бу санаатаахха, учууталыт уһун солкуобайы экироһтөтөх, бочуокка-дуоһунаска тиксигэтэх эбит. Үөрөһүт өлөрүт кинигэ олус истинник саньыбыт.

ЭРЭЛИК

СЭНЭЭРЭ КИНИГЭТИН ОЛУС СЭНЭЭРЭН ААХТЫМ

Мария Андреевна Герасимова - Сэнээрэ Чурапчы улууһугар культура сайдыытын туһунан "Тыа сиригэр" культурата: "Чурапчы улууһа" (2004 с. 1000 экз, 557 стр.) уонна "Чурапчыттан сириэйдийбэн" (2009 с. 500 экз, 554 стр.) диэн икки улахан кинигэтин утуу-субуу "Бичик" кинигэ кыһатыгар баччэттэтта.

Автор Сэнээрэ. Эчи, псевдонимы да иһилиһтэ кэрэтэ, сахалыыта бэрт. Былыр-былыргыттан сахалар кулаах-харах буолан олорон үчүтэй кэпсэниһэти, олоххоһуту "э-э", "оо-оо" диэн тэптэрэн биэрэн истэллэрэ эбэтэр бэйэлэрин икки ардыгар сэнээрэн кэпсэтэ олороллоро хараххар көстөн кэлэр. Сэнээрэ дьыҥ-чакчы кэм барыта сэнээрэр улахан үлэтин сыраллаһан таһаарда.

Мария Андреевна культура үлэһитэ буоларга анаан төрөөбүт курдук Сиртэн сэрбэйиһэртэн ылан-туойан чуопчаарарын, хоһоон-кабырҕах ааҕан чугдаарарын, "ылыах буолан" күн солото суох букунаһарын туһунан билэр дьон кэпсэниһэрэ. Оскуолада үөрөнөр сылларыгар ити дьарыктарын салгыы сайыннаран, онтон Дьонуускайдаагы культурнай-сырдатар училище театралнай салаатын уонна кэлэн Илин Сибиирдээҕи культура институтун ситиһилээхтик бүтэртэн культура эйгэтигэр эргичи үрдүк таһымнаах специалист буолан үлэллэрттэн эгэлтэ талааннаах кыыс аата-суола атардас оройуонун уонна республикатын эрэ иһигин муһурамматка, урукку Советскай Союз киэҥ уорҕатыгар тийбэҕи иһилиһтэ-биллэбитэ. Кини хаас да тугүлүк республикатаагы уонна Бүтүн Союзтаагы уус-

уран самодеятельность көрүүдэрин лауреаттара, дипломаннара Союз үгүс куоратын, ол иһигэр Москва, Ленинград кылбизинээх сценаларыттан кини чабырҕахтара, уусуран аарыылара, конференсье быһыытынан улахан концертнай декадалар программаларын ыһтыыта чуор куолаһа дорроһоһотук дуораһыһыта.

Мария Андреевна ССРС культуратын туйгуна, Саха АССР уонна РСФСР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улууһун уонна төрөөбүт нэһилиэтин Хайахсыт Вочуоттаах гражданина. Манньык үтүө ааттарга тийбизэххэ дьэри кини уһун сылларга тыа сиригэр кулуттарын, культуратын тарытталарын бары үрүҥ-хара үлэлэрттэн саҕалаан кулууп сэбидиссэбин, уус-уран салайааччы, режиссер, методист, народнай театр артыһынын курдук, онтон да атыҥи эппиэттөөх үлэлэри саньыгар сүтэн тиритэ-хорута, дьону кытта ыкса бодоруһан үлэлээбитэ, олох оскуолатын аастыта. Ити иһигэр бэйэтин улууһугар бары айар талааннары кинигэччи-сүрүннөөччү, эдэрлэр иһэлээтэр иһэлэрэ, эдэһиһдээтэр эдэһиһдэрэ, сорохторго талаа талааннаах балыстара, өссө даҕаны элбэҕи эрэннэрэр эрэллээх кинилэрэ.

Бу икки кинигэтигэр оройуонтаагы культура сайдыытын историйатын ситилиги ырыппытын таһынан, улуустан үүнэн-сайдан тахсыбыт хаас эмэ көлүөнэ сүүһүнэн аарылар суруйааччылар, учуонайдар, артыыстар, худуоһунньуктар, культура эйгэтин салайааччылары, үлэһиттэрэ, суруйар идэлээх айар интеллигенция, үүнэн иһэр эдэр талааннар тус олохторун, айар үлэлэрин

ситилиги ырыппыта кинигэти сөхтөрөр. Өссө Чурапчы айар талааннаах кинигэтигэр-күтүөттэрин тустарынан интэ-тохтон, ирдээн-тордоон туран суруйбута, аны барыларын хаартыскалан дьон биллэтигэр таһаарыта олус кэрэхсэ биллээх. Бу кинигэлэртэн кырдыаһа да, эдэр да билбэтэри билээн, көрбөтөри көрүүн сөп. Оройуон айар дьонно бары биһир кинигэр кини үйэтигиллэбиттэрэ кэлэн бу эйгэни оччойбозччолорго сыаналаах матырыалаал түмүлүбүт.

Билигин кинигэни суруйуу ыараханын, оттон ону таһаартары өссө уустугун үгүстэр биллэлэр. Матэрыялаах хомуһуу, суруйуу үгүс сыраны ирдир. Манньык дьыалаа улууһун, дьонун-сэргэтин туһугар дьыҥ-чакчы кыһаллар, энтузиаст, улахан патриот кини ыһыһан сөп.

Мария Андреевна дэлэбинэ кини кыайбат үлэтин онорбут. Мин санаабар, атардас биһир оройуон культуратын сайдан кэлбит историйатын маньык улахан таһымнаахтык ырыттан суруйуу республикада да суоҕа чакчы. Маньаха быһаарар оруолу кини культура эйгэтин, олох үлэллэр дьону үчүтэйдик билэрэ-көрөрө, кинилэри кытта табан кэпсэтэрэ, тылын ыһыһанара уонна улаханньык ыһыһанара ыһыла.

Чурапчы улууһун салалтата уонна Культура министэриһтэ бу үлэрэ сөптөөх сыанабылы биэрэр-тэрэ уонна бары өттүнэн өйбүтү салгыы оҥоруохтара диэн эрэһиһи.

Иван ФЕДОТОВ,
РФ Журналистарын союһун члениһэ.

Айар кут

ҮРДҮК СОЛО ҮТҮӨЛЭРЭ

(Кэпсээн)

"Дьуһун кубулуймтуу" диэн Алампа Софронов кэпсэнигэр кини баайыттан-дыадаһытыттан көрөн сыдыана сэттэтэ уларыйар Тамалдыгын Миһтэрэйтэн күлэҕин даҕаны, соннууһаҕын даҕаны. Билигин биһиги олохпутугар оннук дьон, хомойуох иһин, эмиз көстөөччүлэр. Үрдүк соллоохтор, киэҥ ыһыдаастар иннилэригэр хаттаннааһын, бэрт буолуу бэрэһэҕэ да олохто баар.

рар эбит. "Татыһаас, тохто!" — диэт, санаһыгар киирэн бэйэтэ да соһуйуон олох атыны кэпсээн киирэн барда: "Ити дьүөгэм куораттан кэлэ сылдыар улахан хотун ээ. Мин үлэбинэн көмөлөһүннэрэрэ бэйэм ыгыран аралбытым. Туох дьүөгэй киир? Куоратка билсигилээхтэ суох диэн ыһыгарын дин, улахан хотун бэйэтинэн кэлбитин хайдах итинник көрсөбүн? Оннук буоллар, билигин иккээн төһөбүт!" — диэн тахсан истэҕинэ санаһын саҕата уларыйа түстэ. "Бэ эрэ, оччоҕу Сэмэҥиһэ хоһун бөлөмнөрүт дуу? Ол оруу ыалта ыһыһылаа, — диэтэ, тэрээсэр тахсан барарга бөлөм турар Татыһааска илэмэ-салама түстэ: "Чэ, тоойуом, ити тэрээһин кинигин түн-тан ыһтар буолла. Кыратык сытан ыһым төбөм ыалдьан. Киирэн суунун-тарааныҥ. Сотору таайыҥ дьону илдьэ кэллэхтээх, бырааһынньыктыахпыт. Дьэ, онно бөлөмнөнүг. Һэ-Һэ", — диэтэрэ үһү.

Балаһыанна соһучу уларыйда, сэргэхсийи буолла. Кыргыттар "ыалдытымсах" хаһаайка сүбэтинэн бастаан суунулар, онтон сөрүүн амтаарга киирэн сыгытылар. "Татыһаас, мин эйигин улахан хотун диэн санаспар эгтим. Дьэ, ким санаспар эгтим? Албынырбыт үһүтүнүй? Албынырбыт үһүтүнүй?" — диэтэ Даайысгар тийбэрт. "Дьэ, Татыһаас оскуолада чу-

оран тыаһаааччы этэ.

Дьэ, онон кыргыттар "план Барбаросса" онордулар. Татыһаас, өр эрдэгүтэн туолбат да буоллар баҕа санаатынан, Ис дьыала министэриһтэтигэр кэлэ сылдыар ситиһдэбэтэл идэлээх милиция майора буола оуста. Хаһан да хайаахтарай? Түбөһөн баран оруолларын толороллорутар тийбидилэр. Сөрүүн түһүүтэ Даайыс таайа Байбал дьонноох кэллэ, үөрүүкүү буолла. Хантан эрэ биһир мааны таҥастаах кини баар буола түстэ. Ас мааныта тардыһыһа, ыалдыттар остуолга ыһырылыһыһылар. Татыһаас оруолутар хайы-үйэ киирбит, бэрт дуоспуруннаахтык туттар. Настаа хамсаныта сыдыамсыйда. "Куорат кинигэ утаппытын буолуу", "Сүөгэй ахтыһытын буолуу", "Куорат кинигэтигэр диэн эрэ бу кинигэлэхтин" диэн саналар элбэтилэр. Татыһаас кинигэр хаһаайка бары хаһааһа тэлтэһэ.

Дьэ, ол олорон кэпсээн-ипсээн саҕаланна. Билсигиһэ биһир мааны таҥастаах кини ордук сэргэхсийдэ. Татыһааһы араас болтурукстарынан көмтө. "Бэ эрэ, бу куораттан сылдыар ыалдыһыт туох үлэһит буоларыҥ?" — диэн бастаах ыһыһыттыгар кыыс: "Ээ, мин кини кинигэртэйдэ идэлээхтэ", — диэтэ. Билдэрт өссө сэргэхсийдэ. "Онтон кыраҕыс хамтааннаҕа ону эһиҥ буоларай?" — диэн

сүөгэйтэ ымсыырбыт куоска курдук көрүтэлээтэ. Чочумча чуумчу кэпсэнтэн Даайыс быһа түстэ: "Мин дьүөгэм милиция үлэһитэ", — диэтэ. "Уу, сэрэх үлэлээх кини эбиэһин. Оттон чопчу туту үлэлэртэ кини билэ дуу?" — диэн наарамаһтанна. Уонноха Татя: "Ситиһдэбэтэбин", — диэн чап гыннарда. Ыалдыт көрүүтэ-истэһтэ өссө сыгырҕайда, мэккитиһэр кыыска бөлүгэр албайыран киирэн барыах курдук буолла. "Татяна Павловна майор званиһаах. Улахан кини. Улуустар милицияларын барыларын салайан олорор улахан салайааччы", — диэн Даайыс уокка арыһы кутан биэрбитигэр ыалдыт төрүт даҕаны уйгуурда. Байбал хаһа мэккитиһэр сүүһүтэр таҕыста, Настаа манньык күндү ыалдыт-тааһыттан астынан манньыһа олороро кини күлүөх курдук буолла, Татыһаас иннитэр иккэ шампанскай туруорулунна.

Бырааһынньыктаагы остуол кыһыһылаахтара салгыы милиция үлэһтэ хайдах курдук ыараханын, онон Татыһаас чакчы даҕаны холобурга сылдыһах көрө анар буоларын бэлэтээтилэр, ыалдыт кини кыыс илэтин илиһиһэр дылы уураата. Кыргыттар ити кэмгэ остуол аһыһан имэһиһилэрэ тохтуу быһыһыһыда. Татыһаас үйэтигэр түбэһтөтөх далбарыттан, шампанскайы да дьаһыһыттан кырдык да хотун курдук

тутунна, оруолугар төрүт да дьыһиһээхтик уонна олохтоохтук киирда. Сорох-сорох түгэнтэ кини кыһыһыах да курдук дьонунанна. Кылаас сыһыһалаҥ кэпсэнтэн ыалдыт кини өссө доһуруостуур баралаах эби сэрэхсийэн киирда. "Бу өйдөөбүтүм эһиҥ от-дөлүһүтүт мин армийа сулууспалыгар уолум үлэллэр эбит ээ", — диэтэрэ үһү! Татыһаас уйатыгар уу киирде. Дьолго, эмээ Даайыс быһа түстэ: "Мин дьүөгэм кистэлэҥ ситиһиһтэ үлэһитэ. Онон атын үлэһиттэри кытта улаханньык бодоруспат, барыта чап кистэлэҥ үлэ", — диэн быһыһаата.

Кыргыттар бу кини хаһаайка күндү арыһыһын барыһын истилэр. Настаа үөрүүтүттэн "куораттан сылдыар" ыалдыһыгар, омуннаан эттэххэ, хаһаһын агарын мүлү ыһыһыһа. Сарсыһыт күнүгэр Татыһаас ити оруолун эмиз дьонуннаахтык толорон, дьолго, биһир да билэр кинигин көрсүбөккэ сүрдээх үчүтэйдик ыһыһахтаатылар, били кинигэлэригэр сыһыһа телефону биэрдиһэр, онон кэмэ суох дьоллоотулар. Настаа кинилэртэ хайдах курдук улахан соллоох хотун ыалдыһытааһытын кэпсээн дэрэһиһини толордо.

Ол күһүн Татыһаас үлэллэр оскуолатын үбүлүөйүгэр ыһыһыһылаах ыалдыһыттары кытта били сайынны "табаарыстара" көтөн түһэн улаханньык соһуһута. Ол кини Татыһааһы өр да өр сыһыһан көрөн баран чутаһаан: "Эи бу сайын Сибиир-тэртэргэ ыалдыһытааһыт кыыс буолбатахтын дуу?" — диэн ыһыһыһыгар билигин кинигит: "Ол иһирэм анара сылдыһыта", — диэн албыһын ситэри чигэтэн биэрбитэ.

Оксана ЖИРКОВА.

Автор суруттар эгитлэр санак
редакция позиретлгэр мэлдэн ол
түбәһәр буалбалар. Сурутка
ыйытлар чачынлар
кырднытаскларытлар эгитләнән
автор түс бәйгә күтәр.